

Терон І. В.,

к.е.н., ст.н.співр., пров. наук співр.,
Інститут демографії і соціальної політики
імені М. В. Птухи НАН України

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВИХ ВІДНОСИН

Перспективи і ефекти запровадження інноваційної моделі розвитку ринку праці та відповідної модернізації соціально-трудоових відносин (СТВ), що опосередковують його розвиток у контексті реалізації ефективної антикризової політики, значною мірою визначається належним інвестиційним забезпеченням. Однак, як свідчать дослідження [1, с. 10—11; 2], низькі обсяги інвестиційної активності в Україні, нераціональність структури інвестування та домінування в ній фінансово-посередницьких секторів не дозволяє говорити про належне інвестиційне забезпечення модернізаційних процесів.

Авторська концепція визначення стратегічних пріоритетів інвестиційного забезпечення модернізації ринку праці та СТВ базується на багатоаспектності цього процесу та інтерпретації інвестиційного забезпечення як складної, динамічної системи зі зворотним зв'язком та двоїстою природою. Активність і спрямованість інвестиційної діяльності на ринку праці визначаються серед усього іншого проблемністю, векторами і динамікою чинних соціально-трудоових відносин — попитом, пропозицією, ціною робочої сили, станом робочих місць і їх технологічною озброєністю, політикою забезпечення соціального захисту працівників тощо. При цьому інвестиційні процеси в цих залежностях відіграють одночасно і результуючу, і пояснюючу роль. Результати аналізу свідчать про багатогранність впливу інвестицій на функціонування ринку праці. Розкриваючи орієнтири такого впливу варто насамперед виокремити наступні блоки предметів СТВ.

1. Відносини зайнятості — розвиток місткості та реструктуризація сфери прикладання праці завдяки створенню нових робочих місць у галузях, що виробляють засоби виробництва (безпосередній і прямий вплив на сферу зайнятості) та через модернізацію кількісного і якісного складу існуючих фізичних робочих місць за допомогою обладнання та інших засобів виробництва на поча-

тковому етапі інвестиційного впливу. До того ж інвестиції є чинником структурних зрушень у складових макроекономічної системи, сприяючи розвитку високорентабельних галузей і підприємств. З цих позицій, як зазначає Ю.М. Маршавін, інвестиції формують якісні характеристики завтрашніх робочих місць і визначають склад основного капіталу, а також кількісний і професійний склад майбутнього попиту на робочу силу і відповідну професійну структуру зайнятого населення [3, с. 85—86].

2. Організація та ефективність праці — першочерговим є покращення умов, безпеки, гігієни праці та забезпечення їх відповідності СНіП — потенційну загрозу для персоналу становлять зношені на понад 50 % основні виробничі фонди: в Україні, за даними Держкомстату, в умовах, що не відповідають вимогам санітарно-гігієнічних правил, працює майже третина працівників, що визначає високий рівень і захворюваності й виробничого травматизму, знижуючи продуктивність праці та трудову мотивацію персоналу.

3. Соціальний захист економічно активного населення — обмеженість джерел модернізації в умовах інтегрування економіки України у світові політико-економічні структури містить у собі небезпеку зростання напруженості ринку праці через скорочення неконкурентоспроможних виробництв, адекватне поширення довготривалого безробіття населення, зростання тривалості періоду пошуку роботи, зниження рівня працевлаштування безробітних (як тих, перебували на обліку у ДСЗ, так і незареєстрованих) і визначає нагальність дотування роботодавців для створення нових робочих місць.

4. Забезпечення трудового доходу та винагороди за працю — інвестиції опосередковано і з певним лагом впливають на основне джерело забезпеченості інтересів найбільш численної групи суб'єктів СТВ. Однак в умовах взаємообумовленості продуктивності зайнятості і рівня оплати праці інноваційна реконструкція виробництв створить підстави для підвищення конкурентоспроможності результатів підприємницької діяльності і отже — для належного ресурсного забезпечення відтворення робочої сили.

Вважаємо доцільним також окремо виділити такий блок, як активність суб'єктів господарювання щодо модернізації виробництва як сфери прикладання праці — інноваційна активність, структури інвестування і витрат підприємств на інноваційну діяльність з позицій пріоритетності інноваційного оновлення засобів виробництва мають бути переорієнтовані на придбання машин, обладнання, транспортних засобів і програмного забезпечення. При цьому слід врахувати індикатори державної активності та сприятливості науково-технічної бази щодо модернізації соціально-трудової сфери, по-

при те, що в умовах ринку державне регулювання не є винятково визначальним і на сьогодні ресурсно є доволі обмеженим.

З метою обґрунтування стратегічних пріоритетів інвестиційного забезпечення модернізації соціально-трудових відносин уявляється неминучим залучення інструментарію математичного моделювання. Це допоможе визначити взаємозв'язок напрямів модернізації та оцінити необхідні капіталовкладення, а також обґрунтувати адекватні інструменти для їхнього регулювання. В цілому послідовність обґрунтування стратегічних пріоритетів інвестування включає:

- процедуру багатомірного компонентного аналізу показників, що статистично представляють наведені підходи до визначення векторів інвестиційної активності в площині модернізації СТВ і перехід від багатьох факторів до переліку тих, що на визначеному періоді демонструють статистично вагомих зв'язок з досліджуваною проблемою;

- власне моделювання, тобто вибір загального виду моделі впливу взаємозв'язку між попередньо виокремленими латентними головними компонентами та обсягом інвестицій на модернізацію ринку праці;

- побудова на основі виокремлених детермінант модернізації СТВ, які потребуватимуть інвестиційного підкріплення, моделі взаємозв'язку інвестицій з векторами модернізації соціально-трудових відносин та системи прикладання праці;

- ідентифікація моделі — статистичний аналіз моделі, статистичне оцінювання невідомих параметрів моделі та її верифікація — зіставлення реальних і модельних даних, перевірка адекватності моделі, оцінка точності модельних даних та їх відповідності емпіричним даним.

Таким чином, обґрунтовуючи бажані параметри стратегічних орієнтирів модернізації СТВ у межах державної стратегії модернізації економіки, можна визначити необхідні обсяги відповідного інвестиційного забезпечення, цілеспрямовано впливаючи на які можна регулювати обсяги та структуру зайнятості населення у потрібному напрямку. Результати дослідження нададуть не лише кількісні оцінки взаємозв'язку між масивом виокремлених змінних, а й створять основу для чіткого визначення напрямів і механізмів потрібних змін при вирішенні досліджуваних проблем зазначеної модернізації. При цьому йдеться не про механічне поєднання цих регулюючих елементів, а про їх взаємодію, складний синтез, системну цілісність. Зазначене забезпечить системний підхід до визначення засобів, механізмів, інструментарію інвестування модернізації сфери зайнятості та соціально-трудових

відносин, що опосередковують її функціонування, а отже, розгляду їх як сукупності взаємопов'язаних елементів.

Література

1. Пріоритети інвестиційної політики в контексті модернізації економіки України / А.П. Павлюк, Д.С.Покришка, О.О. Молдован, Д.В.Ляпін [та ін.]; [за ред. Я.А.Жаліла]. — К.: НІСД, 2013. — 80 с.

2. Перспективи економіки України в умовах глобальної макроекономічної нестабільності / Жаліло Я.А., Покришка Д.С., Белінська Я.В. [та ін.]. — К.: НІСД, 2012.- 120 с.

2. Маршавін Ю. М. Регулювання ринку праці України: теорія і практика системного підходу: монографія. — К.: Альтерпрес, 2011. — 396 с.

Тормоса Ю. Г.,

к.е.н., доцент,

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЦІН ЯК ІНСТРУМЕНТ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ

Одним з найважливіших об'єктів державного регулювання кризових явищ є ціни. Державне регулювання цін і тарифів — це система заходів впливу на процеси ціноутворення, що спрямовані на забезпечення таких цілей, як обмеження монополізму та забезпечення конкурентного середовища на ринку товарів та послуг, стримання інфляційного зростання цін, забезпечення соціального захисту певних верств населення. На сучасному етапі державне регулювання цін в Україні здійснюється двома напрямкам: перший — шляхом встановлення фіксованих і граничних цін, граничних рівнів постачальницько — збутових і торговельних надбавок, граничних нормативів рентабельності тощо; другий — шляхом запровадження процедури декларування зміни ціни або її реєстрації.

Найбільш широко державне регулювання цін здійснюється через застосування граничних рівнів постачальницько — збутових і торговельних надбавок (націнок). Зокрема, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська адміністрації мають право встановлювати граничні постачальницько-збутові і торговельні надбавки на борошно пшеничне, хліб, макаронні вироби, цукор, крупи, молоко, сир тощо у розмірі не вище 15% до ціни виробника (митної вартості). Крім цього на основні лікарські засоби і вироби медичного призначення, що